

הלכות טוען ונמנען פרק יג

א. ואלו שאין מעמידין הקרקע בידן, אף על פי שאכלוהו שלוש שנים האמנין, והאריסין, והאפטרופין, והשתפין, והאיש בנכסי אשתו, והאשה בנכסי בעלה, ובן בנכסי אביו, והאב בנכסי הבן: שכל אחד מאלו, אין מקפידין זה על זה; לפיכך אין אכילתן ראיה, אף על פי שלא מחו בהן הבעלים, אלא תחזור הקרקע לבעלים שהביאו ראיה שזאת הארץ ידועה להן, וישבעו הסת שלא מכרו ולא נתנו כמו שבארנו.

ב. וכן ראשי גליות שלאותו הזמן, והגזלן, והגוי אין אכילתן ראיה, מפני שהן בעלי זרוע. וכן חרש שוטה וקטן אין אכילתן ראיה, מפני שאין להם טענה כדי שתעמד הקרקע בידן; אלא תחזור לבעלים. וכן המחזיק בנכסיהן, אין אכילתן ראיה.

ג. כיצד אין מעמידין את הקרקע בידן: ראובן שאכל שדה שמעון שני חזקה, והוא טוען שהיא לקוחה בידו, והביא שמעון עדים שהיא ידועה לו, וכן הביא עדים שראובן ידוע שהיא שתפו בה או אריסו או אפטרופו, ומפני זה לא מחה תחזור השדה לשמעון, וישבע הסת שלא מכר ולא נתן. והוא הדין לשארן. אבל אם לא הביא שמעון ראיה שראובן היה שתף או אריס, אלא ראובן הודה מעצמו ואמר כן היה שתפי ומכר לי הואיל ואכל שני חזקה, ויכול לומר לא היה שתפי מעולם הרי זה נאמן, כשאר כל אדם.

ד. האמנין כיצד: כגון שהיו בונין בה או מתקנין אותה, שנים רבות. ירדו מאמנותן אם אכלו אותה שלוש שנים מאחר שירדו מאמנותן, יש להן חזקה.

ה. האריסין כיצד: כגון שהיה אריס לאביו שלבעל השדה, או לאנשי משפחתו, שפיון שהוא אריס שלבתי אבות, אין ממחין הבעלים בידו. אבל אם זה הוא שנעשה לו אריס תחלה הואיל ואכלה כלה שני חזקה, מעמידין אותה בידו, ואומרין לבעלים היאך אכל שנה אחר שנה, ולא מחיתם בו.

ו. אריס שלבתי אבות שהוריד אריסין מתחת ידו, יש לו חזקה, שאין מורידין אריסין אחרים לנכסי אדם, והוא שותק. אבל אם חלק לאריסין אחרים שהיו בה אין לו חזקה, שמא ממנה על האריסין עשו אותו. ואריס שירד מאריסותו, ואכלה שלוש שנים מאחר שירד החזיק.

ז. האפטרופין כיצד: בין שהיו אפטרופין על שדה זו בין על שאר נכסים, בין שמנו אותם בית דין בין שמנה אותם אבי יתומים וגדלו היתומים והניחו אותן, בין שמנה אדם אפטרופין על הוצאתו והכנסתו הואיל והן משתמשים ברשות, אין להן חזקה. עברו האפטרופין ממנו, ואכלו שלוש שנים אחר שעברו הרי זו חזקה.

ח. השתפין כיצד: אם היה שתף בשדה זו, ואין בה דין חלקה אף על פי שאכל את כלה האחד מהן כמה שנים, הרי היא בחזקת שניהם. ואם יש בה דין חלקה, ואכלה האחד כלה שני חזקה יש לו חזקה: שהרי אומרין לשתפו אם באמת שלא מכרת ולא נתת, היאך אכל את כלה, ואתה שותק, ולא מחית בו בכל שלוש שנים.

ט. וְכֵן הָאִישׁ שָׁאֵכַל נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ שְׁנֵי חֲזָקָה אֶף עַל פִּי שְׁהִתְנָה עִמָּה שְׁאִין לוֹ פְּרוֹת בְּנִכְסֶיהָ, וְאִפְלוּ הִתְנָה עִמָּה כְּשֶׁהִיא אַרוּסָה שְׁלֹא יִירָשְׁנָה, וְאַחֵר כֵּךְ אָכַל וּבָנָה וְהָרַס, וְעָשָׂה כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה; וְכֵן הָאִשָּׁה שָׁאֵכְלָה פְּרוֹת נִכְסֵי בַּעְלָהּ, וְנִשְׁתַּמְּשָׁה בָּהֶן כַּחֲפָצָה כְּמָה שְׁנִים אֶף עַל פִּי שִׁיחַד לָהּ שְׁדָה בְּמִזְוֹנוּתֶיהָ, וְאָכְלָה שְׁדוֹת אַחֲרוֹת: אֵין אֲכִילָתָן רְאִיָּה.

י. וְכֵן הֵבֵן שֶׁהוּא סוּמֵךְ עַל שְׁלַחְנוֹ שְׁלֹאֲבִיו, וְנִחַשְׁבַּ בְּכָלל בְּנֵי בֵיתוֹ אִם אָכַל נִכְסֵי אָבִיו שְׁנֵי חֲזָקָה, וְכֵן הָאֵב שָׁאֵכַל נִכְסֵי בֶן זֶה שֶׁהוּא סוּמֵךְ עַל שְׁלַחְנוֹ שְׁנֵי חֲזָקָה אֵין אֲכִילָתָן רְאִיָּה. וְכֵן שִׁפְרֵשׁ מֵאָבִיו, וְאִשָּׁה שֶׁנִּתְגַּרְשָׁה אִפְלוּ סִפֵּק גְּרוּשִׁין הָרִי הֵן כְּשֹׁאֵר כָּל אָדָם.

יא. רְאִישֵׁי גְלוּיֹת שֶׁהִיוּ בִּימֵי חֲכָמִים לְפִי שֶׁהָיָה בִּידָן כּוֹחַ לְרִדּוֹת אֶת הָעָם, אֵין אֲכִילָתָן רְאִיָּה; וְכֵן אַחֵר שֶׁהַחֲזִיק בְּנִכְסֶיהֶן אֶף עַל פִּי שָׁאֵכַל כְּמָה שְׁנִים, אֵין אֲכִילָתָן רְאִיָּה. לְפִי שְׁאִינֵן מִמַּחֲזִין, מִפְּנֵי שִׁידָן תְּקִיפָה כָּל זְמַן שִׁירְצוֹ, מִסְּלָקִין זֶה מִמָּנָה; אָבַל נִשְׁבָּעִין הַסֵּת, שְׁלֹא מָכְרוּ וְשְׁלֹא נָתְנוּ. וְאִם הֵן הַחֲזִיקוּ בְּנִכְסֵי אַחֵר, וְאָמַר שְׁלֹא מָכַר נִשְׁבָּע הַסֵּת שְׁלֹא מָכַר לָהֶן, וְלֹא נָתַן לָהֶן.

יב. הַגְּזֻלָּן פִּיצֵד: מִי שֶׁהַחֲזִיק גְּזֻלָּן עַל שְׁדָה זֹו, אוּ מִי שֶׁהַחֲזִיקוּ שֶׁהֵן הוֹרְגִין נַפְשוֹת עַל עֲסָקֵי מִמּוֹן אֶף עַל פִּי שָׁאֵכַל שְׁדָה זֹו כְּמָה שְׁנִים לֹא הַחֲזִיק, וְתַחֲזוֹר שְׁדָה לְבָעָלִים.

הַלְבוֹת מוֹעֵן וְנִטְעֵן פֶּרֶק יד

א. כָּל אֵלוֹ שְׁאִין אֲכִילָתָן רְאִיָּה אִם הִבִּיאוּ עֵדִים שֶׁמָּכְרוּ לָהֶם הַבְּעָלִים שְׁדָה זֹו, אוּ נִתְנוּהָ לָהֶן בְּמִתְנָה רְאִיָּתָן רְאִיָּה: חוּץ מִן הַגְּזֻלָּן, וְהַבְּעַל בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ. בְּאִיזָה נִכְסִים אָמְרוּ בְּנִכְסֵי צֶאֱן בְּרֻזֵּל, אוּ בַּשְּׁדָה שִׁיחַד לָהּ בְּכַתְּבָתָהּ, וּבַשְּׁדָה שֶׁכָּתַב לָהּ בְּכַתְּבָתָהּ, וּבַשְּׁדָה שֶׁנָּתַן לָהּ בְּשׁוּם מִשְׁלוֹ. אָבַל בְּנִכְסֵי מְלוּג יֵשׁ לוֹ רְאִיָּה, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּהַלְבוֹת אִישׁוֹת.

ב. פִּיצֵד הַגְּזֻלָּן, אֵין לוֹ רְאִיָּה: כִּיּוֹן שֶׁהַחֲזִיק גְּזֻלָּן עַל שְׁדָה זֹו אֶף עַל פִּי שֶׁהִבִּיא רְאִיָּה שֶׁהוּדָה הַבְּעַל בְּפָנֵי עֵדִים, שֶׁמָּכַר לוֹ שְׁדָה זֹו וְלָקַח דָּמִים, וְהַבְּעָלִים אוֹמְרִים לֹא מָכְרָנוּ, אֲלֹא מִפְּנֵי הִירָאָה הוֹדִינוּ לוֹ מוֹצִיאִין אֶת הַשְּׁדָה מִידוֹ, וְאֵין לוֹ כָּלוּם. וְאִם הָעֵידוֹ הָעֵדִים שֶׁבְּפָנֵיהֶם מָנָה לוֹ כֵּךְ וְכֵךְ מוֹצִיאִין אֶת הַשְּׁדָה מִיַּד הַגְּזֻלָּן, וּמַחֲזִירִין לוֹ הַבְּעָלִים אֶת הַדָּמִים כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּהַלְבוֹת גְּזֻלָּה.

ג. בֶּן הָאֱמֶן וּבֶן הָעָרִיס וּבֶן הָאֶפְטָרוֹפּוֹס שָׁאֵכְלוּ שְׁדָה זֹו שְׁנֵי חֲזָקָה אִם טַעְנוּ שֶׁהַבְּעָלִים מָכְרוּ לָהֶן אוּ נָתְנוּ לָהֶן, יֵשׁ לָהֶן חֲזָקָה; וְאִם טַעְנוּ שֶׁהִיא יִרְשָׁה לָהֶן מֵאֲבוֹתֶיהֶן שָׁאֵכְלוּהָ שְׁנֵי חֲזָקָה, אֵין לָהֶן חֲזָקָה. וְאִם הִבִּיאוּ עֵדִים שֶׁהוּדוּ הַבְּעָלִים לְאֲבִיהֶן שֶׁמָּכְרוּהָ לָהֶן, אוּ נִתְנוּהָ לָהֶן מִעַמִּידִין אֶת הַשְּׁדָה בִּידָן.

ד. בֶּן הַגְּזֻלָּן אֶף עַל פִּי שֶׁהִבִּיא רְאִיָּה שֶׁהוּדוּ הַבְּעָלִים לְאָבִיו, אֵינָה רְאִיָּה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. אָבַל בֶּן בֶּן הַגְּזֻלָּן אִפְלוּ בֹא בְטַעֲנַת אָבִיו, יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה; בֹא בְטַעֲנַת אָבִי אָבִיו, אֵין לוֹ חֲזָקָה.

ה. הַגּוֹי אִפְלוּ אָכְלָה כְּמָה שְׁנִים, אֵין אֲכִילָתוֹ רְאִיָּה; וְאִם לֹא הִבִּיא שְׁטֵר תַּחֲזוֹר הַשְּׁדָה לְבָעָלִים כָּלֹא שׁוּם שְׁבוּעָה, שְׁלֹא תִקְנוּ

שְׁבוּעַת הַסֵּת אֶלֶּא לְיִשְׂרָאֵל. וְיִשְׂרָאֵל הֵבֵא מַחְמַת הַגּוֹי הָרִי הוּא כְּגוֹי, וְאֵין אֲכִילָתוֹ רְאִיָּה.

ו. טַעַן זֶה הַיִּשְׂרָאֵלִי הֵבֵא מַחְמַת הַגּוֹי וְאָמַר, בְּפָנַי לְקַחְהָ הַגּוֹי שְׁמִכְרָהּ לִי מִזֶּה הַיִּשְׂרָאֵל הַמַּעְרָעַר עָלַי הָרִי זֶה נֶאֱמַן, וְיִשְׁבַּע הַסֵּת עַל כֶּף: מִתּוֹךְ שֵׁיכּוֹל לֹמַר אֲנִי לְקַחְתִּיהָ מִמֶּךָ, וְהָרִי אֲכַלְתִּיהָ שְׁנֵי חֲזָקָה יָכוֹל לֹמַר מִפְּלוּנִי לְקַחְתִּיהָ, שְׁבִפָּנַי לְקַחְהָ מִמֶּךָ.

ז. אֵין מַחְזִיקִין בְּנִכְסֵי קֶטָן, אִפְּלוּ הַגְּדִיל. כִּיצַד: אֲכָלָה בְּפָנָיו כִּשְׁהוּא קֶטָן שָׁנָה אַחַת, וּשְׁתִּים אַחֵר שֶׁהַגְּדִיל, וְטַעַן אֶתְּהָ מְכַרְתָּ לִּי, אֶתְּהָ נָתַתָּ לִי אֵין זֶה כָּלוּם: עַד שֶׁיֵּאכַל אוֹתָהּ שְׁלוֹשׁ שָׁנִים רְצוּפוֹת, אַחֵר שֶׁהַגְּדִיל.

ח. מִי שֶׁהַחֲזִיק בְּנִכְסֵי קֶטָן שָׁנִים רַבּוֹת, וְטַעַן וְאָמַר מִשְׁכּוֹנָה הֵן בִּידִי, וַיֵּשׁ לִי חוֹב עָלֶיהֶן כֶּף וְכָף הוֹאִיל וְאֵלוּ רָצָה אָמַר, לְקוֹחִים הֵן בִּידִי נֶאֱמַן, שֶׁהָרִי אֵינָהּ מַחְזִיקַת שֶׁהִיא לְאִבּוֹ שְׁלֹזָה; וְהָרִי זֶה גּוֹבֵה מִשְׁכְּרָה מֶה שֶׁטַעַן, וְתַחֲזֹר לִיתּוּמִים.

ט. אֲבָל אִם יֵצֵא עָלֶיהָ קוֹל שֶׁהִיא שְׁלִיתּוּמִים אֵינוּ נֶאֱמַן, שֶׁהָרִי אֵין מַחְזִיקִין בְּנִכְסֵי קֶטָן; וְתַחֲזֹר הַשְּׁדָה וְכָל הַפְּרוֹת שֶׁאֲכָל לִיתּוּמִים, עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ וַיַּעֲשֶׂה עִמָּהֶן דִּין.

י. אֲכָלָה שְׁנֵי חֲזָקָה בְּחַיֵּי אֲבִיהֶן מִתּוֹךְ שֵׁיכּוֹל לֹמַר לְקוֹחָהּ הִיא בִּידִי מֵאֲבִיהֶן נֶאֱמַן לֹמַר חוֹב יֵשׁ לִי עַל אֲבִיהֶן, וְאֶגְבֶּה אוֹתוֹ מִן הַפְּרוֹת; וְגוֹבֵהוּ שְׁלֹא בְּשִׁבּוּעָה, מִתּוֹךְ שֵׁיכּוֹל לֹמַר שְׁלִי הִיא.

יא. בּוֹרַח שְׁבֵרַח מַחְמַת סִפְנַת נִפְשׁוֹת, כְּגוֹן שֶׁהִיא הַמֶּלֶךְ מִבְּקָשׁ אוֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ אֵין מַחְזִיקִין בְּנִכְסָיו. אִפְּלוּ אֲכָל הַמַּחְזִיק כִּמְהָ שָׁנִים, וְטַעַן שֶׁלָּקַח אֵין אֲכִילָתוֹ רְאִיָּה; וְאֵין אוֹמְרִין לְבַעַל הַשְּׁדָה, לָמָּה לֹא מַחִיתָ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַתְעַסֵּק בְּנִפְשׁוֹ. אֲבָל הַבּוֹרַח מַחְמַת מָמוֹן, הָרִי הוּא כָּכָל אָדָם; וְאִם לֹא מַחָה, מַחְזִיקִין בְּנִכְסָיו.

יב. מַחְזִיקִין בְּנִכְסֵי אִשָּׁת אִישׁ. כִּיצַד: אֲכָלָה מִקְצַת שְׁנֵי חֲזָקָה בְּחַיֵּי הַבַּעַל, וְשְׁלוֹשׁ שָׁנִים אַחֵר מִיתַת הַבַּעַל, וְטַעַן וְאָמַר, אֶתְּ מְכַרְתָּ לִי וּבַעֲלֶיךָ מַעֲמִידִין אוֹתָהּ בִּידּוֹ: מִתּוֹךְ שֵׁיכּוֹל לֹמַר מִמֶּךָ לְקַחְתִּיהָ, אַחֵר מוֹת בַּעֲלֶיךָ, שֶׁהָרִי אֲכָלָה שְׁנֵי חֲזָקָה אַחֵר מִיתַת הַבַּעַל, וְלֹא מַחַת בּוֹ. אֲבָל אִם אֲכָלָה בְּחַיֵּי בַּעֲלָהּ כִּמְהָ שָׁנִים, וְלֹא אֲכָלָה שְׁנֵי חֲזָקָה אַחֵר מִיתַת בַּעֲלָהּ אֵין לוֹ חֲזָקָה.

יג. כָּל חֲזָקָה שֶׁאֵין עִמָּה טַעֲנָה, אֵינָהּ חֲזָקָה. כִּיצַד: הָרִי שֶׁאֲכָל פְּרוֹת שְׁדָה זֹו כִּמְהָ שָׁנִים, וּבֵא הַמַּעְרָעַר וְאָמַר לוֹ, מֵאֵין לָךְ שְׁדָה זֹו, שְׁלִי הִיא, הִשְׁבִּיבוּ וְאָמַר, אֵינִי יוֹדֵעַ שְׁלָמִי הִיא, וְכִיּוֹן שְׁלֹא אָמַר לִי אָדָם, יִרְדְּתִי לְתוֹכָהּ אֵין זֹו חֲזָקָה: שֶׁהָרִי לֹא טַעַן שֶׁלָּקַחְהָ, וְלֹא שֶׁנִּתְּנָהּ לוֹ, וְלֹא שֶׁיִּרְשָׁהּ.

יד. אֵף עַל פִּי שְׁלֹא טַעַן, אֵין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִידּוֹ, עַד שֶׁיָּבִיֵא זֶה הַמַּעְרָעַר עֵדִים שֶׁהִיא שְׁלֹו. הִבִּיא עֵדִים תַּחֲזֹר לוֹ הַשְּׁדָה, וּמוֹצִיאִין מִזֶּה כָּל הַפְּרוֹת שֶׁאֲכָל. וְאֵין פּוֹתְחִין לָזֶה הַמַּחְזִיק תַּחֲלָה; וְאֵין אוֹמְרִים לוֹ, שְׁמָא שֹׁטֵר הִיָּה לָךְ וְאִבְדָּ: עַד שֶׁיִּטַּעַן הוּא מַעֲצָמוֹ. וְאִם לֹא טַעַן, יַחֲזִיר כָּל הַפְּרוֹת שֶׁאֲכָל.

טו. וְכֵן הָאוֹכֵל שְׁנֵי חֲזָקָה מַחְמַת שֹׁטֵר שִׁישׁ בִּידּוֹ, וְנִמְצָא הַשֹּׁטֵר בָּטֵל בְּטִלָּה הַחֲזָקָה, וְתַחֲזֹר הַשְּׁדָה עִם כָּל הַפְּרוֹת לְבַעֲלִים.

טז. הבא מחמת ירשה צריך להביא ראיה שדר אביו בשדה זו או נשתמש בה, אפלו יום אחד; וכיון שאכלה הוא שלוש שנים מחמת אביו, מעמידין אותה בידו.

יז. אבל אם לא הביא ראיה שדר בה אביו כלל תחזור השדה וכל הפרות, למערער שיש לו עדים שהיא שלו, שהרי אינו טוען עליו שמכר או נתן לו, ולא נודעה קרקע זו לאבותיו. הביא ראיה שנראה בה אביו אינה כלום, שמא בא לבקר אותה ולא קניה, אלא צריך להביא ראיה שדר בה אביו, אפלו יום אחד.

יח. הרי שאכל שדה זו שנים רבות, ובא מערער ואמר לו, מה לך ולשדה זו, הודה לו ואמר, יודע אני שהיתה שלך, אבל פלוני מכרה לי והוא לקחה ממך, אמר לו המערער, פלוני שמכר לך גזלן הוא הואיל והודה שהיא שלו, ושלא לקחה ממנו, תחזור השדה וכל הפרות למערער, אף על פי שאין לזה המערער עדים שהיא שלו. וכן כל כיוצא בזה.

יט. הביא זה המחזיק עדים שפלוני שמכרה לו דר בה אפלו יום אחד, או שאמר לו בפני לקחה ממך ואחר כך מכרה לי מעמידין אותה בידו: שהרי יש לו טענה עם חזקתו; ואלו רצה טען ואמר ממך לקחתיה, שהרי יש לו שני חזקה.

הלכות טוען ונמצא פרק טז

א. מי שערער על השדה, והביא עדים שהיא ידועה לו, והביא זה שבתוכה שטר שלקחה ממנו, והביא עדים שאכלה שני חזקה אומרים לו בתחלה, קים שטרך: אם נתקים הרי מוטב, וידון בשטר; ואם אי אפשר לו לקימו סומכין על עדי חזקה, וישבע הסת שלקחה.

ב. עדי חזקה שהעיד אחד משניהם שאכלה חטים שני חזקה, והשני העיד שאכלה שעורים עדותן קימת, שאין העד מדקדק בזה. העיד האחד שאכלה זה שנה ראשונה ושלישית וחמישית, והשני מעיד שאכלה שניה ורביעית וששית אין עדותן מצטרפת, שבשנה שמעיד בה לא העיד בה זה; ותחזור הקרקע והפרות.

ג. מי שירד לשדה בחזקת שהוא יורש, ואכל פרותיה, ונמצא יורש אחר שהוא קרוב ממנו, וראוי לירשה בין שנמצא בעדים, בין שהודה לו זה שירד תחלה חייב להחזיר כל הפרות שאכל.

ד. שנים שהיו עוררין על השדה, זה אומר שלי וזה אומר שלי, ואין לאחד מהן ראיה, או שהביא כל אחד מהם עדים שהיא שלו, או שהיא שלאבותיו, או שהביא כל אחד משניהם עדים שאכלה שני חזקה, והשנים שהעידו בהן אלו הן השנים עצמן שהעידו בהן אלו מניחין אותה ביניהן, וכל המתגבר ירד בה; ויהיה האחר מוציא מידו, ועליו הראיה. ואם בא שלישי, ותקף עליה וירד לתוכה מסלקין אותו ממנה.

ה. הביא האחד עדים שהיא שלאבותיו, ושאכלה שני חזקה, והרי היא תחת ידו, והביא השני עדים שאכלה שני חזקה, והרי היא תחת ידו נמצאת עדות החזקה שלשניהם מכחשת;

ומעמידין אותה ביד זה שהעידו לו עדי חזקה שהיא שלאבותיו, ומורידין אותו לתוכה.

ו. חזר השני והביא גם הוא עדים שהיא שלאבותיו, שהרי נמצאת גם עדות זו מכחשת חוזרין בית דין, ומסלקין ממנה את הראשון, ומניחין אותה בין שניהם; וכל המתגבר, ירד בה.

ז. זה אומר שלאבותי וזה אומר שלאבותי, זה הביא עדים שהיא שלאבותיו וזה הביא עדים שאכלה שני חזקה תחזור לזה שהביא עדים שהיא שלאבותיו, ויחזיר זה כל הפרות שאכל: שהרי לא טען עליו כלום, ואין אכילתו ראיה, שכל חזקה שאין עמה טענה על הבעלים, אינה כלום.

ח. חזר זה המחזיק ואמר, כן שלאבותיך היתה, ואתה מכרתה לי, וזה שטענתי תחלה שהיא שלאבותי, כלומר שאני סומך עליה והרי היא שלי כשלאבותי, או שאמר כן שלאבותי, שלקחתי מאבותיך הרי זו טענה נכונה, שהרי נתן אמתלה לדבריו הראשונים; ומעמידין אותה בידו. ואם כשטען בתחלה אמר לו שלאבותי, ולא שלאבותיך אין שומעין לו בטענה זו האחרת. וכן כל כיוצא בזה.

ט. ראובן שהיה בתוך שדה, בא שמעון וערער עליו, ואמר ראובן שדה זו מלוי קניתיה, ואכלתי אותה שני חזקה, אמר לו שמעון והלוא שטר זה מקים בידי, שאני לקחתיה מלוי מהיום ארבע שנים, חזר ראובן ואמר, וכי תעלה על דעתך שיש לי שלוש שנים בלבד משקניתיה, שנים רבות יש לי משלקחתיה, ואני קדמתיך הרי טענת ראובן טענה, שאדם קורא לשנים רבות שני חזקה.

י. לפיכך אם הביא ראובן עדים שאכלה שבע שנים, שנמצא שאכלה שני חזקה קדם שלקחה שמעון מעמידין אותה בידו. אבל אם אכלה פחות משבע שנים תחזור לשמעון, שאין לה מחאה מלוי גדולה מזו, שהרי מכרה, קדם שיחזיק ראובן.

יא. זה אומר שלאבותי והביא עדים, וזה אומר שלאבותי ואין לו עדים תחזור לזה שהביא עדים; ומוציאין מזה כל הפרות שהודה בהן שאכלן, אף על פי שאין עליו עדים שאכל, שהרי הוא אומר שמחמת אבותיו אכל, והרי העדים שהיא שלאבותיו שלזה הטוען. וכן כל כיוצא בזה.

יב. הביא המערער עדים שזו השדה שלו, וזה שבתוכה טוען ממך לקחתיה, והרי שטרי, והוציא שטר מקים, טען המערער שהוא מזיף, והודה בעל השטר ואמר כן הוא, אבל היה לי שטר פשר ואבד, ולקחתי זה בידי כדי לאים עליו שיודה שמכר לי באמת הואיל ואלו רצה, היה עומד בשטרו שהרי מקים הוא הרי זה נאמן, ואין מוציאין את השדה מתחת ידו; וישבע הסת.

יג. הביא המערער עדים שזו השדה שלו, וזה שבתוכה טוען ממך לקחתיה, ואכלתי שני חזקה, והביא עדים שאכלה שני חזקה, טען המערער ואמר, היאך תטען שלקחתה ממני מהיום שלוש שנים, ובאותו הזמן, לא הייתי במדינה מצריכין זה שבתוכה להביא ראיה שזה פלוני המערער היה עמו במדינה בזמן זה שטוען שמכרה לו בו, אפלו יום אחד כדי שיהיה אפשר שימכר לו; ואם לא הביא, מסלקין אותו.

יד. מי שְׁהֵלֶךְ לַמְּדִינַת הַיָּם, וְאַבְדָּה דֶּרֶךְ שְׂדֵהוּ, בֵּין שְׁהִיּוּ אַרְבַּע
הַשָּׂדוֹת הַמְּקִיפּוֹת אוֹתָהּ לְאַרְבַּעַת אָנָשִׁים, בֵּין שְׁהִיּוּ הָאַרְבַּעַת
קִנּוּ מֵאַחַד הָרִי כָּל אֶחָד מֵהֶן דּוֹחָהוּ וְאוֹמֵר לוֹ, שְׂמָא דֶּרֶךְ שְׁלֹךְ
עַל חֲבֵרֵי הָיָא ; לְפִיכָךְ יִקְנֶה לוֹ דֶּרֶךְ בְּמֵאָה מָנָה, אוּ יִפְרַח בְּאַיִיר.

זו. וְכֵן אִם הָיוּ אַרְבַּע הַשָּׂדוֹת לְאִישׁ אֶחָד, שְׁקָנָה אוֹתָן מֵאַרְבַּעַת
אֵין לוֹ עָלָיו דֶּרֶךְ : שְׁהֵרִי אוֹמֵר לוֹ עֲתָה אִם אֲחֲזִיר לְכָל אֶחָד
שְׂטָרוֹ, אֵין אֶתָּה יָכוֹל לַעֲבֹר עַל אֶחָד מֵהֶן, וְאַנִּי קָנִיתִי מִכָּל
אֶחָד מֵהֶן, כָּל זְכוּת שְׂיִישׁ לוֹ. אָבֵל אִם הָיָה בַּעַל אַרְבַּע הַשָּׂדוֹת
הַמְּקִיפּוֹת אִישׁ אֶחָד, וְהוּא בַּעַל הַמָּצָר שְׁלָה מִתַּחֲלָה וְעַד סוֹף
הָרִי זֶה אוֹמֵר לוֹ, מִכָּל מְקוֹם דֶּרֶכִּי עָלֶיךָ ; וְיִלֵּךְ לוֹ בְּקֶצֶרָה, בְּאִי
זוֹ שָׂדֶה שְׂיִרְצָה בַּעַל הַשָּׂדוֹת. וְכֵן כָּל כּוֹצֵא בָּזָה. וְאִם הִחֲזִיק
בַּדֶּרֶךְ, וְאוֹמֵר זֶה הָיָא דֶּרֶכִּי אֵין מְסַלְקִין אוֹתוֹ מִמָּנָה, אֵלָּא בְּרֹאִיָּה
בְּרוּרָה.